

Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri

Yrd.Doç.Dr. M. Kemal Karaman, Arş.Gör. Meltem Kurtoglu

Uşak Üniversitesi, Enformatik Bölümü

kemalkaraman@usak.edu.tr, meltem.kurtoglu@usak.edu.tr

Özet: Çağımızda gelişen teknolojilerin en önemlilerinden olan bilgisayar ve internet teknolojileri hayatımızın her alanında kullanılmaktadır. Özellikle internet kullanımı son yıllarda oldukça hızlı gelişmiş ve internet kullanımı keyfi olmaktan çıkıp bir zorunluluk haline gelmiştir. İnsanlar, internetsiz ve bilgisayarsız bir hayatın düşünülemez olduğuna inanmaya başlamışlardır. İnternet kullanımının her geçen gün artması, her türlü bilgiye kolaylıkla ve herhangi bir denetim olmadan ulaşılması beraberinde birçok olumsuz sonucu da getirmektedir. İnsanlar bilgisayar ve internet kullanımı yüzünden sosyal hayattan giderek kopmuşlar ve neredeyse internet bağımlısı haline gelmeye başlamışlardır. Bu araştırma öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan 39 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından, öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Veriler sesli ve yazılı olarak kaydedilmiştir. Verilerin analizinde nitel araştırmaları çözümlemede kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının araştırma yapmak, ödev yapmak, haber izlemek, gazete okumak, iletişim/sohbet(msn, facebook, e-posta...), oyun oynamak, müzik dinlemek, dizi/film izlemek, alışveriş yapmak ve kitap okumak amaçlı interneti kullandıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarına göre interneti sürekli oyun, sohbet, yeni arkadaşlıklar için kullananlar ve her gün 5-6 saatten fazla internete bağlı kalanlar, her türlü işini internetten halletmeye çalışan bireyler internet bağımlısı olarak adlandırılmalıdır. Araştırmadan elde edilen diğer sonuçlara göre erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre internet bağımlılığı hakkında daha fazla bilgisi olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre daha fazla internet bağımlısı olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, İnternet bağımlılığı, Öğretmen Adayları.

Abstract: Computer and internet technologies are used all areas of our life. Especially internet usage are getting more for last years. It has been necessity for humankind use internet anymore. Internet usage increases day by day and affects all area of our lives. Internet Explorer is gradually estrange from social life the children and youngs. In this paper, information will be given the perceptions of teacher candidates about internet usage and internet addiction. For this aim researchers developed an semi structured interview form for collecting data. Research group is selected from Uşak University Educational Faculty primary school teacher candidate and turkish language teacher candidate. Data collected with a recorder and a paper. This study is a qualitative study. For analyzing data, content analyse used, that suitable for qualitative studies. According to the results, teacher candidates are using internet for searching, doing homeworks, watching news, reading newspaper, communication(chat, msn, facebook, e-mail,...), playing game, listening music, watching films/soap operas, shopping, reading books. In addition that male teacher candidates have more information about internet addiction than female teacher candidates. In addition that teacher candidates said the person who use internet more than 5-6 hours in a day, always use internet for games, chat and lookin

for new friends and use internet for all things can be called addict. The study's results show that male teacher candidates are more addicted than female teacher candidates.

Key words: Internet, Internet addiction, teacher candidate.

Giriş

Bilişim çağı olarak adlandırdığımız çağımızda gelişen teknolojiler avantajları olduğu gibi dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Yeni teknolojilerin, bir yandan hayatımızı kolaylaştırırken bir yandan da hayatımızı bazen olumlu bazen de olumsuz olarak etkilediğini söyleyebiliriz. Örneğin gelişen teknolojilerin en önemlilerinden olan internet sayesinde zaman ve mekân fark etmeden iletişim, haberleşme, eğitim, bankacılık işlemleri gibi ihtiyaçlarımızı giderme şansına sahibiz. Fakat interneti hayatımızın merkezine alıp, araç olmaktan çıkarıp bir amaç haline getirmeye başlarsak, internet hayatımızı olumsuz yönde etkileyerek bir bağımlılık haline gelebilir.

Köknel(1998)'a göre insan ve insanın kişiliği bedensel, ruhsal, toplumsal yapıların, işlevlerin birleşip bütünleşmesinden oluşur. Bu bütünlük içinde değişik katmanlarda yer alan yapılar ve işlevler bulunur. Normal davranış bu katmanlarda bulunan yapıların ve işlevlerin dengeli, düzenli ve uyumlu olması sonucunda; normal dışı davranış ise dengesiz, düzensiz ve uyumsuz olması sonucunda ortaya çıkar. Bu durumda bağımlılığı normal dışı bir davranış olarak tanımlamak mümkündür ya da bireyin fiziksel, biyolojik ve ruhsal işlevleri üzerinde sorun yaratarak, bireyin dengesini ve düzenini bozan davranışların bütünüdür şeklinde de tanımlamak mümkündür. İlgili literatür incelendiğinde bağımlılığın iki temel düzeyde ele alındığı görülmektedir, madde bağımlılığı ve bir davranışa olan bağımlılık. Çay, kahve, sigara, çikolata, uyuşturucu maddeler, alkol gibi maddelere bağımlılık genel olarak madde bağımlılığı kavramı altında incelenmektedir. Bir davranışa bağımlılık ise, belirli bir davranışın, normal dışı düzen ve sıklıkla sergilenmesi sonucu bireyin

bedensel, psikolojik ve toplumsal yapı ve işlevlerinde dengesini yitirmesi, düzeninin bozulması ve ortama uyum sağlayamaması şeklinde tanımlanabilecek bağımlılık türüdür.

Bağımlılık kavramının alan yazındaki diğer tanımlarına bakıldığında zaman yapılmış birçok tanım karşımıza çıkmaktadır. Bu tanımların genellikle alkol, uyuşturucu, sigara... vb gibi maddeleri de içine alan madde bağımlılığı üzerinde yoğunlaştığını görmekteyiz. Ancak gelişen teknoloji ve farklılaşan davranışsal değişiklikler de bağımlılık olarak düşünölmeye başlanmıştır[1].

Bilişim çağı olarak adlandırdığımız çağımızda en hızlı şekilde gelişen teknolojik yenilikler olarak bilgisayar ve interneti gösterebiliriz. Bundan 10 yıl evvel bilgisayar kullanmayı bilmek bireylerin isteklerine bağılıyken bugün bilgisayar kullanmayı bilmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Çünkü bilgisayar ve internet teknolojileri günlük yaşantımızda her an karşımıza çıkmaktadır. Toplumun her kesiminden bireyler bir şekilde bilgisayar ve interneti günlük yaşantılarında kullanmak zorunda kalmaktadırlar. Kısaca diyebiliriz ki, ortaya çıkan yenilikler ve gelişen teknolojiler bireylerin hayatına ve yaşam biçimlerine değişik ve yeni bir boyut kazandırmaktadır ve kişilere farklı seçenekler sunmaktadır.

Çağımızın en hızlı büyüyen ve yaygınlaşan medyası internet, insanlık tarihi açısından yeni bir dönüm noktasını simgelemektedir, çünkü insanlık tarihinin bugüne kadar ki bilgi ve kültür birikiminin çok daha fazlası şu son 30 yılda üretilmiştir[7]. Kısacası internet bir dönüşüm potansiyelidir, çünkü bireyleri, kurumları ve bunun sonucunda da insan yaşamını ve uygarlık kalıplarını değiştirmekte ve dönöştürmektedir.

Tüm dünyadaki bilgiyi bilgisayarlar üzerinden paylaştıran bir ağ olan internet kullanımının hızlı bir şekilde artması birçok olumlu sonuçla birlikte olumsuz sonuçlar da ortaya çıkarabilmektedir. İnternet ağı, hemen hemen herkes tarafından kullanılabilir ve kullanıcılar için istenilen her türlü bilgiye sınırsız erişimi herhangi bir denetim olmadan sağlayabilmektedir. Günümüzde internet, bir bilgi ve iletişim kaynağı olmanın ötesinde, bazı kişiler için bağımlılığa dönüşmüş durumdadır. Peki, beraberinde birçok olumlu sonuçla birlikte olumsuz sonucu da getiren internet kötü bir alışkanlık mıdır? Evet, hem de nasıl kötü bir alışkanlıktır diyenler olduğu gibi bu fikre katılmayanlar da bulunmaktadır. İnterneti kötü bir alışkanlık olarak algılayanlar, insanların aile, okul, ev, iş sorumluluklarını bir kenara bıraktıran, teknoloji devriminin bütün nimetlerinin yanında gelmiş olan tehlikeli bir hastalıktır internet bağımlılığı; teşhis ve tedavi edilmesi gerekir diyorlar. Onlara göre, internet üzerinden seks ve kumar tutkusu yüzünden insanlar boşanmakta, işyerlerinde çalışanlar dalga geçerek patronlarını zarara sokmakta, üniversitede öğrenciler bilgisayar laboratuvarlarında çalışıp bilime katkıda bulunacak yerde sohbet etmekte, bütün gece internette oyun oynayan çocuklar ertesi gün okulda uyuyakalmaktadırlar[2].

Bağımlılık hakkında karar vermek üzere gözlenebilir bazı davranış ve durumlar alan yazında birçok uzmanın ortak görüşü olarak belirlenmiş ve bağımlılığın belirtileri şu şekilde gösterilmiştir[1];

- Her gün internete bağlanmak, bağlı iken zamanın farkında olmamak, sorulduğunda ise inkâr etmek veya yalan söylemek. Bilgisayarın başında bu kadar fazla zaman geçirildiği için suçluluk duyma ve büyük bir zevk alma arasında gidip gelmek,
- Herkese e-posta adresi, ICQ numarası, sohbet odası adları vs. vermek veya dağıtmaya çalışmak,

- İnternet dışı uğraşlara ilginin kaybolması ve internete bağlı olmadığında sürekli internete bağlanma isteğinin bulunması,
- Sosyal faaliyetlerde azalma, dostları tarafından anlaşılama duygusu, spor faaliyetlerinden uzaklaşma ve kondisyon kaybı
- İş verimliliğinin düşmesi, sürekli uykusuz kalma ve yorgunluk,
- Alışverişin internet üzerinden yapılması
- Aile fertlerine yeterli zamanı ayıramama nedeni ile aile bağlarının zayıflaması,
- Günlük yaşamdaki diğer iş ve kişilerin, online yaşama engel olduğu düşüncesi
- Bilgisayar kullanımı nedeniyle eşler arasında anlaşmazlık ve sorun çıkması

Benzer şekilde Griffiths'in(1997) yaptığı araştırmada verdiği 10 uyarı da şu şekildedir:

1. Yalnızca birkaç dakika harcamaya niyetli olduğunuz halde, bilgi aramak için saatler harcadığınızı fark ediyorsunuz.
2. Çalışma arkadaşlarınıza, özel hayatınızdaki arkadaşlarınıza ya da eşinize bilgisayar başında geçirdiğiniz zaman hakkında yalan söylüyorsunuz.
3. Monitörün başına her oturduğunuzda saatlerce kaldığınız için fiziksel sorunlardan muzdaripsiniz.
4. Sürekli olarak bir sonraki internet oturumunu ipte çekiyorsunuz.
5. Aradığınız bilgiyi bulmaya hep bir adım cık kaldığınız düşünüyorsunuz.
6. Anonim bir kişiliğe bürünmek size heyecan veriyor, insanlarla internet üzerinden

konuşmayı yüz yüze konuşmaktan daha rahat buluyorsunuz.

7. E-postanızda bir şey var mı diye bakmak için zorlayıcı bir istek duyuyorsunuz.
8. İnternete girebilmek için temek öğünlerinize, derslerinize ya da randevularınıza boş veriyorsunuz.
9. Bilgisayarınızın başında bu kadar zaman geçirdiğiniz için suçluluk duyma ve büyük bir zevk alma arasında gidip geliyorsunuz.
10. Bilgisayarınızdan uzak kaldığınız zaman canınız bilgisayar çekiyor ve yoksunluk semptomları gösteriyorsunuz.

İnternet bağımlılığını bir hastalık olarak gören ve tedavi etmeye çalışan birçok psikolog ve psikiyatr vardır. Bu araştırmacıların hastalığı teşhis etmek için kullanacakları bu ve buna benzer listeleri vardır ve bu listeleri çoğunlukla kumar ve alkol bağımlılığı araştırmalarında kullandıkları modellerden esinlenerek oluşturdukları söylenebilir.

İnternet bağımlılığının nedenlerine gelince araştırmacılar tarafından vurgulanan en önemli nokta sosyalleşme ihtiyacıdır. Örneğin King(1996), internet üzerindeki sosyal hayatın avantajlarını, günümüz şehir yaşantısında kolay kolay kurulamayan sosyal bağlantıları internet üzerinden kurabilmek, yabancılarla kolaylıkla ve risksiz olarak ilişkiye geçebilmek; insanların kendi kendilerini dizginlemeden, özgürce düşüncelerini, duygularını ifade edebilmeleri; kendilerini göstermek istedikleri yönlerini abartarak gösterebilmeleri; internet üzerindeki paylaşma ortamlarında ses çıkarmadan diğerlerini dikizleme olanağının olması şeklinde sıralamıştır. Sosyalleşme ihtiyacına, interneti çekici kılan başka unsurları da eklemek zor değil; her an el altında olması, yasaklanmış olana ulaşabilmeyi kolaylaştırması, oyun oynamaya risk almaya yardım etmesi gibi[2].

Tahmin edilebileceği gibi bütün bu düşüncelere katılmayanlar da vardır. Örneğin Shapira[8], bir sorunun varlığını kabul ediyor ama bunun yeni bir hastalık türü değil, aynı kleptomani veya alışveriş bağımlılığı gibi bir 'itki denetimi' problemi olduğunu düşünüyor ve internet bağımlılarının zaten başka psikiyatrik bozukluklar çektiklerini de düşünüyor. Grohol(1999) da böyle bir hastalık olmadığını söylüyor. Grohol[4], internet bağımlılığı çektiğini söyleyen insanların çoğunun depresyon, anksiyete gibi başka sorunla yüzleşmek yerine kendilerini internete verdiklerini, çok az sayıda kullanıcının aşırı bağımlılıktan şikayetçi olduğunu bunların da bilinen bağımlılık tedavi yöntemleri ile tedavi edilmesi gerektiğini söylüyor.

Suler'in(1996) yaklaşımı "Bütünleştirme İlkesi" ise, "yüz yüze yaşantınız siber yaşantınızdan koptuysa bir sorun vardır. Yüz yüze yaşantınız siber yaşantınızla bütünleşmişse, durumunuz sağlıklıdır. Sağlıklı internet kullanımında internet üzerindeki hayatınızdan gerçek hayattaki ailenize söz edersiniz. İnternet ortamındaki arkadaş gruplarınıza kendi gerçek kimliğiniz, ilgileriniz ve becerileriniz ile katılırsınız. İnternet üzerinde tanıştığınız insanlarla telefonla konuşur ya da şahsen görüşürsünüz. Terside geçerli. Esasen gerçek dünyadan tanıdığınız insanların bir kısmıyla da e-posta ya da sohbet ortamlarında ilişkiye geçersiniz." şeklindedir.

Teknolojinin giderek daha da hızlı geliştiği ve yaygınlaştığı bu dönemde toplumun gelişmesinde ve yeniliklere uyum sağlamasında ve ayrıca ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların önüne geçilmesinde en büyük görevin eğitimcilere düştüğünü söyleyebiliriz. Bu nedenle bu çalışmada gelecekteki eğitimcilerin, öğretmen adaylarının internet bağımlılığı ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak ve internet bağımlısı olup olmadıklarını öğrenmek amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Çalışma nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Veri toplamada nitel araştırmalar için uygun olan yarı yapılandırılmış görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarına internet kullanım amaçları, internet kullanım sıklıkları, internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve bağımlı olup olmadıklarını ortaya çıkaracak çeşitli sorulardan oluşan araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bir görüşme formu verilmiştir ve soruları cevaplamaları istenmiştir. Sorulara yazılı ve sözlü olarak cevap veren öğretmen adaylarının cevapları yazılı ve sözlü olarak kaydedilmiştir. Kaydedilen veriler nitel araştırmalar için kullanılan içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.

Verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından 4 bölüm ve 20 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun birinci bölümü öğrencilerin demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümü bilgisayar ve internet bağlantısı sahipliği ile ilgili çeşitli sorulardan, üçüncü bölümü interneti kullanım sıklığı ve interneti kullanım amaçları, internet bağımlılığı ve doğru internet kullanımı hakkında öğrencilerin görüşlerini almaya yönelik çeşitli sorulardan ve dördüncü bölüm ise internet bağımlısı olup olmadıkları ile ilgili çeşitli sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinin 2.sınıfında öğrenim görmekte olan 39 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler toplanırken 39 öğretmen adayının hepsine görüşme formu dağıtılmış ve soruları yazılı olarak cevaplamaları istenmiştir. Daha sonra rastgele seçilen 15 tane öğretmen adayı ile de yüz yüze görüşülmüş, veriler yazılı ve sözlü olarak kaydedilmiştir. Erkek öğretmen adayları 1E,2E,3E... şeklinde, kız öğretmen adayları ise 1K,2K,3K... şeklinde kodlanarak veriler çözümlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın çalışma grubunda bulunan 39 öğrencinin 21 tanesini (%53,8'i) erkek, 18 tanesini (% 46,2'si) ise kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Cinsiyet	Bilgisayarı var	Bilgisayarı yok	İnternet bağlantısı var	İnternet bağlantısı yok	Bilgisayarı var internet bağlantısı yok
Kız	13	5	10	8	3
Erkek	13	8	7	14	6
Toplam	26	13	17	22	9

Tablo-1 Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Sahipliği

Tablo-1'den de görüleceği gibi görüşmeye katılan öğrencilerden 26 tanesinin (%66,7) kendisine ait kişisel bilgisayarı vardır ve 13 tanesinin (%33,3) de kendisine ait kişisel bilgisayarı bulunmamaktadır. Ayrıca öğrencilerden 17 tanesinin (%43,6) internet bağlantısına sahip olduğu ve 22 tanesinin (%56,4) ise internet bağlantısına sahip olmadığı görülmektedir. Bilgisayarı olduğu halde internet bağlantısı olmayan öğrenci sayısı ise 9 olarak tespit edilmiştir. Bilgisayara sahip olma oranı yüksekken internet bağlantısına sahip olma oranının düşük olmasını öğretmen adaylarının hepsinin evde kalmamasına bir kısmının da yurttan kalmasına bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca yurttan kalmayanların ise ailelerinin yanında internet bağlantısına sahip olduklarını fakat şehir dışında oldukları için internet bağlantısına sahip olmadıklarını belirttiklerini ifade edebiliriz. Kendisine ait bilgisayarı ve internet bağlantısı olmayan öğretmen adayları bilgisayara ve internete ihtiyaç duyduklarında ilk olarak başvurdukları yerin internet kafeler olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum internet kafelerin öğretmen adayları arasında yaygın olarak kullanıldığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına sorulan sorulardan elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Öğretmen adaylarına “Kaç yıldır bilgisayar ve internet kullanıyorsunuz?” diye sordüğümüzda hepsinin verdiği cevap ilköğretim ikinci kademedinden itibaren olmuştur. Bunun nedeni olarak da ilköğretim okullarında artık bilgisayarın bir ders olarak okutulmasını gösterebiliriz. Bu soruya farklı cevap veren, daha uzun zamandır bilgisayar kullandığını belirten öğretmen adayları ise evlerinde kullandıklarını belirtmişlerdir.

“Haftada ne kadar zamanınızı bilgisayar ya da internet başında geçiriyorsunuz?” sorusuna öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmanın öğretmen adaylarının interneti kullanım amaçlarına, ihtiyaçlarına, bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olma durumlarına göre değiştiği belirlenmiştir. Bu soruya verilen cevaplar analiz edildiğinde sonuçlar Tablo-2’deki gibidir;

Haftalık Kullanım Sıklığı	Erkek	Kız
En fazla 1-2 saat	1	5
3-5 saat arası	7	2
6-8 saat arası	4	4
9-12 saat arası	3	4
20 saat ve üstü	6	4

Tablo-2 Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Haftalık İnternet Kullanım Sıklığı

Tablo-2 incelendiğinde en fazla 1-2 saat internete bağlı kalan 1 tane erkek öğretmen adayı, 5 tane kız öğretmen adayı, 3-5 saat arası internete bağlı kalan 7 tane erkek öğretmen adayı, 2 tane kız öğretmen adayı, 6-8 saat arası internete bağlı kalan 4 tane erkek öğretmen adayı, 4 tane kız öğretmen adayı, 9-12 saat arası internete bağlı kalan 3 tane erkek öğretmen adayı, 4 tane kız öğretmen adayı, 20 saat ve üstü saatlerde internete bağlı kalan 6 tane erkek öğretmen adayı v, 4 tane kız öğretmen adayı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre erkek öğretmen adaylarının internet kullanma saatlerinin kız öğretmen adaylarına göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Buradan erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre internet kafelere daha rahat girip çıktıklarını ve daha

uzun süre kalabildiklerini ve böylece internet kullanma saatlerinin kız öğretmen adaylarından daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Başka bir sebep olarak da ilgi alanlarının farklı olduğunu gösterebiliriz.

“Üniversitede almış olduğunuz bilgisayar derslerinin bilgisayar ve interneti daha etkili kullanmanızda bir faydası olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmen adaylarının hemen hepsi olumlu cevap vererek üniversitede aldıkları bilgisayar derslerinin kendileri için çok faydalı olduğunu ve kendilerini daha çok geliştirdiğini belirtmişlerdir. E8 kodlu erkek öğretmen adayı “Üniversitede aldığımız bilgisayar dersleri sayesinde bilgisayarı daha verimli kullanabiliyorum ve internetten daha iyi faydalanabiliyorum, çünkü nasıl arama yapmamız gerektiğini öğreniyoruz.” şeklinde fikrini ifade etmiştir. K9 kodlu kız öğretmen adayı ise “Üniversitedeki bilgisayar dersleri sayesinde bilgisayar kullanmayı, kendi kendime belge hazırlamayı, internetten ödevleri nasıl aramam gerektiğini ve sunum hazırlamayı öğrendim.” şeklinde üniversitede aldığı bilgisayar derslerinin kendisi için çok faydalı olduğunu belirtmiştir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı gibi üniversitede öğrencilere verilen bilgisayar dersleri bilmeyen öğrencilere yeni bilgileri öğretirken bilgisi olan öğrencilerin de kendilerini daha çok geliştirmelerine imkân sağladığını söyleyebiliriz.

“İnterneti hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde araştırma yapmak, ödev yapmak, haberleri takip etmek, gazeteleri okumak, oyun oynamak, iletişim, sohbet, msn, facebook ve e-posta için interneti kullanma en çok verilen cevaplar arasında yer almaktadır. Bunların dışında müzik dinlemek, dizi izlemek, film izlemek, kitap okumak, yeni bilgiler edinmek, alışveriş yapmak, yeni programlar indirmek, eğlenmek ve stres atmak amaçlı internet kullandıklarını belirtmişlerdir. İnternet kullanım amaçlarını öğretmen adaylarının cinsiyetlerine

göre incelediğimizde internet kullanım amaçları arasında çok büyük kullanım amacı farklılıkları olduğunu söyleyemeyiz. Sadece erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarından daha fazla oyun oynamak amaçlı interneti daha fazla kullandıklarını, kız öğretmen adaylarının ise ödev yapmak amaçlı interneti erkek öğretmen adaylarından daha fazla kullandıklarını söyleyebiliriz. Tablo-3'den bunu daha açık görebiliriz:

Amaç	Kız	Erkek
Araştırma yapmak	9	8
Ödev yapmak	15	8
Haber İzlemek	7	9
Gazete okumak	6	5
İletişim/Sohbet (msn,facebook,e-posta...)	16	17
Oyun Oynamak	3	11
MüzikDinlemek/Diziİzlemek/ Film İzlemek	4	6
Alışveriş yapmak /Kitap okumak/ Program indirmek	3	5

Tablo-3 Öğretmen Adaylarının Cinsiyete
Göre İnterneti Kullanım Amaçları

“İnternete bağlandığınızda yaptığınız ilk iş nedir?” sorusuna öğretmen adaylarının verdikleri sıralama çok fazla değişmemektedir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplardan elde edilen veriler doğrultusunda yapılan sıralama msn, facebook, oyun oynama, müzik dinleme, e-postalarını kontrol etme, haber okuma şeklindedir. Bu sonuca bakıldığında öğretmen adaylarının sanal olarak arkadaşlarıyla iletişim kurmayı yüz yüze iletişim kurmaya tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Ayrıca burada verilen sıralamaların öğretmen adaylarının internet kullanım amaçları ile de örtüştüğünü söyleyebiliriz.

İnternette arama yapmak zorunda kaldığınızda yaptığınız ilk iş nedir?” sorusuna öğretmen adaylarının tamamının cevabı aradığım konu ile ilgili kelimeyi google arama motoruna yazarak ararım ve buradan ilgimi çeken sitelere

girerim şeklinde olmuştur, 2 öğretmen adayı da bazen yahoo’yu kullandığını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının google’dan başka arama motoru kullanmadıkları açıkça ortaya çıkmaktadır. Buradan öğretmen adayları üzerinde büyük bir google bağımlılığı olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Öğretmen adaylarına *“İnternet bağımlılığı hakkında bilginiz var mı?”* sorusunu yönelttiğimizde aldığımız cevaplar doğrultusunda kız öğretmen adaylarının 5 tanesi bu konuda az çok bilgisi olduğunu,13 tanesi ise bu konuda belirli bir bilgisi olmadığını belirtmiştir;erkek öğretmen adaylarının ise 14 tanesi bu konuda bilgisi olduğunu 7 tanesi ise bu konuda belirli bir bilgisi olmadığını belirtmişlerdir.

“Öğretmen adaylarına size göre kimler internet bağımlısıdır?” diye sorduğumuzda öğretmen adaylarının verdikleri cevapların birbirleri ile benzeştiği görülmektedir. Verilen cevaplar incelendiğinde, birgün içinde bütün vaktini bilgisayar başında internette geçiren insanlar, oyun oynamak için oyun sitelerini kullananlar, sohbet etmek ve yeni arkadaşlar bulmak için arkadaş sitelerini kullananlar, arkadaşları ile konuşmak yerine internetten bulduğu arkadaşları ile sohbet ederek normal hayattan, sosyal hayattan uzaklaşanlar; fatura ödeme, bankacılık işlemleri, rezervasyonlarını internet üzerinden yaptırmak gibi bütün işlerini internet üzerinden yapmak, msn ve facebookta boş yere zaman harcayanlar, gerekli gereksiz bütün sitelere girip zaman öldürenler, sürekli alışveriş sitelerini takip ederek alışverişlerini internet üzerinde yapanlar, sinemaya gitme yerine filmleri internetten indirenler, gazete almak yerine internetten okuyanlar,yapması gereken işleri bırakıp da bütün zamanını internete bağlı olarak geçirenler öğretmen adaylarına göre internet bağımlısı olan kişilerdir. Bazı öğretmen adayları kendilerini de internet bağımlısı olarak gördüklerini belirterek bu durumdan rahatsız olduklarını ama kendilerini engellemediklerini belirtmişlerdir. Bu soruya cevap

veren erkek öğretmen adaylarından örnek verecek olursak, örneğin, **1E:** "İnternet bağımlılığı ben de şu an var ve kötü bir şey çünkü insanı sosyal yaşamdan uzaklaştırıyor. Ben günde 7 saat internete bağlı kalıyorum ve bilgisayar ve internetten uzaklaştığımda kendimi çok kötü hissediyorum. Psikolojim ve ruh sağlığımın bozulduğunu fark ediyorum ve agresifleşiyorum." Diyerek internetin kendisi üzerinde yaptığı olumsuz etkiden bahsetmiştir. Başka bir öğretmen adayı ise, **2E:** "Çevreme ve arkadaşlarıma baktığımda çoğunun internet bağımlısı olduğunu düşünüyorum. İnternet bağlantısı olanların %90'ı facebook kullanıyor ve hiçbir şey yapmayacak olsalar bile bütün vakitlerini facebookta geçiriyorlar." Diyerek çevresindeki birçok arkadaşının facebook bağımlısı olduğunu belirtmiştir.

8E: "İnternet de sigara ve alkol gibi insanı kendisine bağlıyor ve bırakılması zor duruma getiriyor. Özellikle evinde bilgisayarı ve internet bağlantısı olanlar daha çok bağımlı hale gelmektedirler ve bütün zamanlarını internet başında geçirmektedirler. Ben günde 7 saatimi internet başında geçiriyorum sanırım ben de bağımlıyım." şeklinde düşüncesini belirten öğretmen adayı internetin sigaradan ve alkolden daha kötü bir bağımlılık olduğunu belirtmişlerdir ve bunun açıklaması olarak da sigara ve alkolü sürekli alamıyorsun ama internet bir takıldın mı asla kopamıyorsun şeklinde yapmışlardır. Başka bir öğretmen adayı ise fikrini şu şekilde belirtmiştir, **12E:** "İnsanlarda genellikle kötü bir alışkanlık olarak algılanan internet bağımlılığı bütün zamanını bilgisayar başında internete bağlı olarak geçirerek zamanını bilgisayar başında öldürmesidir. Özellikle oyun sitelerine ilgisi olanlar saatlerce bilgisayar başından kalkamıyorlar ve bu yüzden aile ilişkileri bile bozuluyor."

Bu soruya cevap veren kız öğretmen adayları genellikle internetin sosyal hayat olan etkisi üzerinde durmuşlardır verdikleri cevaplara bakacak olursak, **12K:** "Bence internet bağımlılığı,

bilgisayarın başında, hayattan kopmuş bir şekilde yaşamaktır. Sosyal hayatı olmaz böyle insanların ve sanal âlemden yaşarlar. Bu insanlar dış dünyayla ilişkilerini keserek kendilerini internete ve oyunlara vermişlerdir ve sanal âlem onlara gerçek hayat gibi gelir." Yine benzer şekilde, **18K:** "İnternet bağımlısı olan insanlar sosyal hayattan uzaklaşmışlardır; bütün vakitlerini arkadaşlık sitelerinden arkadaşlar arayarak geçirmektedirler ve interneti çok yararsız bir şekilde kullanarak kendilerine de zarar vermektedirler." diye fikrini belirtmiştir. Başka bir öğretmen adayı ise, **16K:** "İnternet bağımlılığı teknolojik gelişmelerin ardından meydana gelmiştir. Daha çok çocuk ve gençlerin internette vakit geçirmesiyle ortaya çıkmıştır. Gerçek dünyada bulamadıklarını internette(hayal dünyasında) buldukları için sürekli internete bağlı kalmak isterler. Bu da internet bağımlılığına yol açmaktadır." diyerek internet bağımlılığı hakkında ne düşündüğünü ifade etmiştir.

"İnterneti nasıl kullanırsak bağımlı hale geliriz?" sorusuna verilen cevaplar ise gereksiz yere bütün vaktimizi internet başında geçirirsek, günde 5-6 saatten fazla internete bağlı kalırsak, bütün işlerimizi internetten yürütmeye kalkışıp normal hayattan uzaklaşırsak ve internetsiz yaşayamaz hale gelirsek internet bağımlısı haline geliriz şeklinde özetlenebilir. Mesela **1E:** "Ben günde 7 saat internete bağlı kalıyorum ve bilgisayar ve internetten uzaklaştığımda kendimi çok kötü hissediyorum. Psikolojim ve ruh sağlığımın bozulduğunu fark ediyorum ve agresifleşiyorum." şeklinde kendisinin nasıl bağımlı hale geldiğini anlatmak istemiştir.

"Size göre doğru internet kullanımı nasıl olmalıdır ve internet hangi amaçlar için kullanılmalıdır?" sorusunu öğretmen adaylarına yönelttiğinizde, öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır ve genelde birbirine benzer cevaplar vermişlerdir. Öğretmen adaylarına göre doğru internet kullanımını toplum olarak çok fazla

bilmiyoruz ve interneti yanlış amaçlar için kullanıyoruz. İnternet kullanımı araştırma amaçlı, yeni bilgiler öğrenme amaçlı, iletişim amaçlı, haber alma amaçlı olmalıdır. Aşırıya kaçmadan eğlence ve stres atmak içinde internet kullanılabılır şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarına son olarak yönelttiğimiz sorular ise kendilerinin internet bağımlısı olup olmadıkları ile ilgili sorulardır. İnternet bağımlılığı belirtilerini söyleyerek “*Kendinizi internet bağımlısı olarak görüyor musunuz?*” sorusuna erkek öğretmen adaylarında 5 tanesi evet kendimi internet bağımlısı olarak görüyorum çünkü internete bağlı olmadığım zaman saatler geçmek bilmiyor, internete girmediğimde hep tedirgin oluyorum, sürekli oyun oynamak istiyorum ve bilgisayarın başına oturduğum zaman çoğu geceler sabahlıyorum şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Kız öğretmen adaylarından ise kendisini internet bağımlısı olarak gören öğretmen adayı olmamıştır.

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmanın sonuçlarını genel olarak incelediğimizde öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkında birtakım bilgilerinin olduğu fakat tam olarak internet bağımlılığını bilmediklerini söyleyebiliriz. Bilgisayarı ve internet bağlantısı olmayan öğretmen adaylarının ilk başvurdukları yerlerin internet kafeler olduğunu söyleyebiliriz. Öğretmen adaylarının interneti kullanım sıklıklarının cinsiyete göre farklılaştığını, erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarından daha fazla zamanlarını internete ayırdıklarını söyleyebiliriz. İnterneti kullanım amaçlarının öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre çok fazla farklılaşmadığını sadece erkek öğretmen adaylarının kizlardan daha fazla oyun oynamak amaçlı interneti kullandıklarını, kız öğretmen adaylarının ise ödev yapmak amaçlı interneti erkek öğretmen adaylarından daha fazla kullandıklarını söyleyebiliriz. Öğretmen adaylarına göre, bir gün içinde bütün vaktini bilgisayar başında internette ge-

çiren insanlar, oyun oynamak için oyun sitelerini kullananlar, sohbet etmek ve yeni arkadaşlar bulmak için arkadaş sitelerini kullananlar, arkadaşları ile konuşmak yerine internetten bulduğu arkadaşları ile sohbet ederek normal hayattan, sosyal hayattan uzaklaşanlar; fatura ödeme, bankacılık işlemleri, rezervasyonlarını internet üzerinden yaptırmak gibi bütün işlerini internet üzerinden yapmak, msn ve facebookta boş yere zaman harcayanlar, gerekli gereksiz bütün sitelere girip zaman öldürenler, sürekli alışveriş sitelerini takip ederek alışverişlerini internet üzerinde yapanlar, sinemaya gitme yerine filmleri internetten indirenler, gazete almak yerine internetten okuyanlar, yapması gereken işleri bırakıp da bütün zamanını internete bağlı olarak geçirenler öğretmen adaylarına göre internet bağımlısı olan kişilerdir. Araştırmadan elde edilen başka bir sonuca göre ise erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre daha fazla internet bağımlısı olduğunu söyleyebiliriz.

Elde edilen sonuçlara bakılarak üniversitelerde verilen bilgisayar derslerinde güvenli internet kullanımı hakkında öğrencilere daha geniş bilgiler verilmesi tavsiye edilebilir. Hatta üniversiteye gelinceye kadar ki bütün öğretim kademelerindeki bilgisayar derslerinde öğrencilerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.

Kaynakça

- [1] Cengizhan, C., “Bilgisayar ve İnternet Bağımlılığı (Araştırmalar)”, Niğde Eğitim Fakültesi <http://egitim.nigde.edu.tr/articles.php?lng=tr&pg=340>
- [2] Ekinci, Armağan., Aziz Antonius’un Baştan Çıkarılması: Bir Kötü Alışkanlık Olarak İnternet, COGİTO Dergisi Sayısı KIŞ 2002
- [3] Griffiths, Mark(1997).”Glued to the screen : An investigation into the Effects of information Addiction Worldwide”. <http://about.reuters.com/rbb/research/addictframe.html>

- [4] Grohol, J.(1999). “Internet Addiction Guide” <http://psychcentral.com/netaddiction/>
- [5] King, Storm A.(1996).”Is the internet Addictive, or Are Addicts Using the Internet?” <http://webpages.charter.net/stormking/iad.html>
- [6] Köknel, Ö.(1998).Bağımlılık: Alkol ve Madde Bağımlılığı. İstanbul. Altın Kitaplar
- [7] Nakilcioğlu, İ.H., İletişimden Bilişime : İnternet Kültüründen Kesitler, Akademik Bilişim 2007 Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 31 Ocak-2 Şubat 2007.
- [8] <http://www.cnn.com/HEALTH/9805/31/internet.addiction/>
- [9] Suler, John (1996). “The Psychology of Cyberspace”. <http://www.rider.edu/users/suler/psycyber/cybaddict.html>